

Crònica de l'incendi

L'esfondrament
de les aparences
—o l'aixecament del cinisme—
és un dels grans
estrells d'avui

La distopia és la representació imaginària d'una societat del futur, de característiques indesitjables i tenebroses. Les ficcions tètriques sobre el futur sempre han volgut alertar dels riscos i mals del present. Però ara sembla que la distopia hagi fet un pas més enllà per convertir-se en el millor dietari del nostre temps. I no només per la quantitat d'obres artístiques que se'n serveixen —una veritable florida en literatura i cinema, arreu— sinó per com es comporta el present mateix, fent tentines, entre l'eufòria i l'estimbada. La impressió distòpica s'ha encaixat en el present com un incendi inexplicable que en realitat fa temps que va apilar garbons per encendre's.

Si li diem distopia sembla que parlem en abstracte, en un *plusquasiperfet* a mida de tanta indignació, tanta virulència i tanta sacsejada. Tot això hi és i passa al costat de les fotos d'Instagram de dinars a l'aire lliure i pastissos i tastets de felicitat. No és fàcil de desxifrar, la distopia, agafa moltes cares i contradiccions, concrecions quotidianes que són l'ou de la serp que un dia acaba per despertar. Al llarg del dia acumulem molts disbarats. Avui mateix: buscant un tema precís per a aquesta columna, de sobte m'he adonat que no tenia més remei que conjugar tots els incendis que es declaren ara i aquí, tots alhora i en un sol dia. I acabar fent una crònica de l'incendi, de la distopia. Si algú, d'aquí a molts anys, encara fa l'exercici de mirar l'hemeroteca —cosa que podríem enumerar poc probable—, almenys que trobi aquí, il·lustrada amb exemples, la idea que la normalitat no va tornar mai perquè ja no hi era. Som conscients de la quantitat de notícies i descàrregues que rebem en només vint-i-quatre hores? S'ha instal·lat un sense sentit com si no ho fos.

Quan em dispenso a enfilem aquesta columna, em sotrageja el fil de Twitter que fa la traductora Núria Busquet —excel·lent traductora, per cert, de la poesia de Sylvia Plath (llegiu *El Colós*) i la traducto-

ANNA
BALLBONA

@Aballbona

ra al català de l'últim Premi Nobel, Louise Glück. Busquet llança un crit d'alerta.

La seva filla de tretze anys ha patit un trastorn alimentari a partir de la pandèmia i durant mesos s'han trobat amb la desatenció de la sanitat pública. S'han trobat al ras més absolut. El que explica és esgarrifós. Com pot ser que ningú hi doni resposta? Com pot ser que siguem no gaire més que un número, que un algorisme, el bot d'un saltamartí que ara caic, ara m'aixeco? El seu cas em fa pensar en el d'una amiga que fa anys que busca recursos perquè el seu fill amb problemes mentals pugui portar una vida digna i el més normal possible. El mateix dia que Núria Busquet, la comunicadora Andrea Genovart denunciava a les xarxes com l'Administració pública li escamoteja d'una manera rocambolesca el reconeixement d'un problema d'oïda i tots els entrebancs que li suposa. I tants noms que hi ha que no arriben ni a sortir de l'anonimat i que malpassen les estretors i la indiferència d'un estat del benestar que ha passat a reivindicar-se com l'estat del malestar.

Aquests dies rellegeixo per a comentar en un club de lectura *El conte de la serventa*, la història amb què la canadenc Margaret Atwood ens va ensenyar, ja el 1985, que és quan es va publicar, la facilitat amb què es perden els drets adquirits, els drets que semblaven perdurables. Si per alguna raó és inquietant la novel·la distòpica d'Atwood és per la certesa del record que porta implícita: en tot moment hi batega la memòria del món que va ser i que ha quedat escombrat en un tres i no res. És un manifest sobre com de ràpid es pot esbandir una democràcia liberal per abraçar una dictadura. A Madrid, ens ho explica un amic, aquests dies els altres fan constants ofrenes a la llibertat. No són més que aparença, perquè la llibertat —el que es diu la llibertat de veritat— ni se la creuen ni l'han defensada mai. L'esfondrament de les aparences —o l'aixecament del cinisme— és un dels grans estrells d'avui.

Hi ha un moment que l'Offred, la protagonista d'*El conte de la serventa*, diu: "les notícies del diari ens semblaven somnis, malsons somiats per altra gent". Com si aquelles notícies no poguessin passar perquè no els passaven a ells. "Nosaltres érem la gent que no sortia als diaris. Vivíem als marges en blanc de les columnes de lletra impresa, i això ens proporcionava més llibertat. Vivíem als espais que hi havia entre notícia i notícia". Com ho fem perquè siguin habitables, aquests espais? El crit a les xarxes que van llançar la Núria Busquet i l'Andrea Genovart les ha convertit en notícia. Però ho veiem, que parlen d'una virulència que malauradament desborda el cas únic?

També em pregunto si a la distopia presenciada en directe li hauríem de posar un altre nom, inventar-nos una altra paraula, tant si la volen per al diccionari com si no. Ja hem vist que la norma és xavalla.

Periodista i escriptora